

Купчишина Оксана Костянтинівна
*студентка 2 курсу бакалаврату, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
*д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ЦІННІСНИЙ ПІДХІД ДО ЗАЛУЧЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Проблема впровадження аксіологічного підходу до освітньо-виховного процесу закладів загальної середньої освіти становить нині особливий інтерес у сфері педагогічної науки і практики. Нормативні документи, зокрема «Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті», «Концепція гуманітарного розвитку України до 2030 року», «Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграція в європейський простір» визначають і спрямовують освітній розвиток в Україні на збагачення інтелектуального потенціалу нації, збереження зв'язків між поколіннями на основі передачі учням і молоді культурно-мистецького досвіду, традицій і цінностей, духовного надбання людства.

У «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті» наголошується на тому, що освіта повинна активно сприяти відтворенню інтелектуального і національного потенціалу суспільства, формуванню нової ціннісної системи, яка зумовлює зміни в її змісті, призводить до пошуку інноваційних підходів у підготовці майбутніх фахівців [5, с. 4]. Проголошуючи освіту як пріоритетну галузь внутрішньої політики держави, ці документи акцентують увагу на необхідності загальнокультурного розвитку людини, її особистісних якостей, творчих здібностей, духу соціальної відповідальності. Зазначені аспекти розвитку освіти в Україні є нині основоположними й для розвитку всієї професійної педагогічної освіти.

Сформовані культурні цінності можуть бути присвоєні та сприйняті особистістю, якщо вони пережиті нею на емоційно-чуттєвому рівні, а не лише засвоєні інтелектуально. Культурні цінності конкретизуються в ідеалах, цілях діяльності особистості, життєвих установах, втілюються в культурних традиціях. Надбання культури в широкому розумінні цього слова дедалі ширше використовують у процесі навчання і виховання підростаючого покоління. За словами І. Зязюна, «високе звання «вчитель» набуває свого справжнього змісту тільки тоді, коли воно невід'ємне від поняття «культура» [1, с. 2], що є ознакою високого рівня загального і професійного розвитку особистості педагога, його духовного потенціалу.

Зміст, що вкладається науковцями у поняття аксіосфери, охоплює ціннісне ставлення людини до світу й світу до людини, що реалізується в об'єктивному бутті цінностей, суб'єктивній реальності ціннісної свідомості та творчій діяльності з освоєння і створення цінностей. Аксіосфера сучасної педагогіки охоплює ціннісні уявлення, відносини, оцінки та інші прояви ціннісної гуманістичної педагогічної свідомості, а також ієрархічні зв'язки між ними. Маючи спільну гуманістичну основу, ці елементи педагогічної аксіосфери набувають власної специфіки у контексті різних гуманістичних парадигм освіти, зокрема, аксіологічної, антропологічної, культурологічної та холістичної науково-мистецької парадигми.

Аксіологічна парадигма освіти задає ціннісне бачення педагогічних проблем й утворює ціннісний (аксіологічний) підхід до розгляду педагогічних явищ, згідно з яким вони оцінюються з позиції їх відповідності, визначеній у суспільстві системі цінностей та можливості останніх сприяти набуттю педагогом здатності виступати «експертом впровадження цінностей в освіті».

У Загальній декларації волонтерів відзначається, що волонтерство – це добровільний вибір, який виражає особистісні погляди і позицію; передбачає активну участь громадянина в громадському житті; сприяє покращенню якості життя, поглибленню солідарності між людьми; зумовлює реалізацію основних людських потреб на шляху побудови більш справедливого суспільства; сприяє більш збалансованому економічному і соціальному розвитку; виражається зазвичай у спільній діяльності в рамках різних асоціацій [2, С.11-13].

Слід підкреслити, що волонтерство є дуже важливою складовою громадянського суспільства. За допомогою волонтерства:

- в суспільстві підтримуються і підсилюються такі загальнолюдські цінності, як милосердя, турбота, допомога;
- люди реалізують свої можливості, повністю розкривають свій людський і професійний потенціал;
- встановлюються зв'язки, які сприяють вирішенню важливих життєвих питань багатьох людей.

Волонтерський рух в Україні з кожним роком набуває все більшої потужності, об'єднує усе більше громадян та залучає значні людські ресурси, що потребує чіткого законодавчого регулювання. Держава намагається реагувати на цю потребу часу, про що свідчить визначення у законодавчому полі основ державної політики щодо волонтерства, введення до законодавства основних термінів і понять стосовно волонтерського руху [3]. Так, законодавчо визначений термін «волонтерський рух», задекларовано, що підтримка і сприяння його розвитку є одним з основних напрямів державної політики у сфері соціальної роботи з дітьми та молоддю, організовано проведення в Україні у 2001 році Міжнародного року волонтерів, у межах якого розроблено низку заходів щодо сприяння розвитку в Україні волонтерського руху [4]. Утворена Кабінетом Міністрів України Координаційна рада з питань розвитку та підтримки волонтерського руху, легітимізовано право волонтерів на їх залучення до надання соціальних послуг і відповідно до положення,

затвердженого Кабінетом Міністрів України, яке регулює цю діяльність, передбачено право суб'єктів, які надають соціальні послуги, залучати волонтерів на договірних засадах для виконання цієї роботи [5].

Ми абсолютно солідарні з ученими, які основну роль у волонтерському русі відводять молоді. Водночас вважаємо за доцільне якомога раніше залучати молодь до волонтерської діяльності, починаючи з початкових класів загальноосвітньої школи. Це не означає, що молодші школярі можуть бути членами конкретних волонтерських організацій, оскільки, відповідно до чинного законодавства, волонтерами можуть бути особи, які досягли 16 років і, як виняток (за згодою одного з батьків або особи, що його заміняє), – 15 років. Проте, на нашу думку, молодші школярі успішно можуть брати участь у добродійній безкорисливій діяльності разом з учнями старших класів школи, вчителями, батьками, своїми старшими братами і сестрами, друзями, представниками волонтерських організацій.

Практика свідчить, що молодші школярі можуть бути залучені до різноманітної волонтерської роботи. Це, зокрема: охорона культурних та історичних пам'яток; екологічна діяльність; допомога людям похилого віку, ветеранам війни, інвалідам; участь у проведенні благодійних ярмарків з метою надання адресної допомоги; догляд за могилами загиблих воїнів; участь у патріотичних акціях, проектах; участь у благодійних концертах, виставах; збір іграшок та книжок для дитячих будинків, центрів реабілітаційної роботи з дітьми; поповнення фондів дитячих бібліотек; підтримка і спілкування з дітьми з обмеженими можливостями; підготовка і розсилка вітальних листівок для воїнів АТО, прибирання території школи. Велике значення в залученні молодших школярів до волонтерської діяльності має позитивний вплив, який вона здійснює на виховання у нього таких рис, як гуманізм, емпатія, милосердя, відповідальність. В навчальному закладі загальної середньої освіти волонтерство – важливий аспект виховної роботи. Основні завдання волонтерської діяльності наступні:

- згуртування шкільного колективу навколо добрих справ;
- задоволення духовних інтересів та потреб школярів;
- патріотичне виховання;
- профілактика девіантної поведінки і шкідливих звичок;
- пропагування здорового способу життя;
- підтримка просоціальних ініціатив дітей та учнівської молоді;
- налагодження партнерства школи з органами державної влади та громадських організацій у реалізації просоціальних ініціатив.

З 2022 року в Рівненському академічному ліцеї «Престиж» імені Лілії Котовської діє волонтерський осередок, який активно долучається до збору та передачі на фронт захисникам продуктів харчування (чай, кава, солодощі), оберегів та малюнків. За цей період в ліцеї проводилися тематичні ярмарки, а зібрані кошти використовувались на придбання необхідного для наших захисників. Члени ради лідерів ліцею активно долучаються до волонтерської діяльності та ініціюють заходи, які згуртовують представників класів для виконання завдання та досягнення мети – допомога захисникам на передовій. І

сьогодні життя доводить, що волонтерський рух для шкільної молоді є невичерпним джерелом можливості вчитися та сприяти розвитку солідарності, відповідальності, милосердя, толерантності.

З моменту повномасштабного вторгнення на територію суверенної України питання волонтерства набуло своєї найбільшої актуальності за останні часи. Із самого початку активізувався волонтерський дух, що охопив не тільки Україну, але й увесь світ. З перших днів війни волонтерський рух набув масштабного значення. У вільний від основної роботи час працівники ліцею, батьки, учні та наші випускники виготовляли каремати та сидіння-килимки, в'язали шкарпетки, сортували, пакували та відправляли у волонтерські центри продукти харчування, засоби гігієни, медикаменти, ковдри, постільну білизну, одяг та взуття, які приносили всі небайдужі мешканці масиву, та всі, хто міг надати допомогу. Розуміючи гостру потребу як на передовій, так і в госпіталях, організовано збір тканини на потребу в маскувальних костюмах для захисників.

Особлива актуальність волонтерської діяльності зростає в кризові періоди розвитку суспільства, що власне спостерігається сьогодні в Україні. Тому важливим є питання залучення до волонтерської роботи якомога більше учасників, включаючи учнівську молодь, в тому числі й молодших школярів. Позитивний вплив волонтерської діяльності на формування особистості молодшого школяра є очевидним. За допомогою волонтерської діяльності, розвиваються наступні психологічні якості учнів: як турбота про інших, здоровий альтруїзм, гуманізм, співпереживання, емпатія, комунікабельність, стресостійкість, гуманізм.

Список використаної літератури

1. Безпалько О. В. Едель С. В. Підготовка волонтерів до роботи з дітьми обмежених функціональних можливостей: метод. реком. до проведення тренінгових занять. Київ : Вид-во Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова, 2001. 32 с.
2. Волонтерський рух в Україні: тенденції розвитку: методичний матеріал. Р. Вайнола, А. Капська, Н. Комарова, О. Кузьменко. Київ: Академпрес. 1999. 285 с.
3. Загальна декларація волонтерів. *Волонтерський рух в Україні: збірник документів, прийнятих на XI Конгресі Міжнародної Асоціації Волонтерів*. Упорядники: Є. Стеженська, Н. Вержиковська. Київ: Тираж. Вип. 2. 2002. С. 11-13.
4. Закон України про волонтерську діяльність. Відомості Верховної Ради України. № 42. 2011. С. 435.
5. Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг. Кабінет Міністрів України. Офіційний вісник України. № 51. 2003. С. 144.